

prøves og tas i bruk, med signaler og nøkkelord til alle stasjoner. Dessuten måtte vi holde utkikk etter mistenkelige individer, — både nordmenn og utlendinger.

Senere kom, permittent-trafikken og den såkalte hesteskotrafikk av tyske militære fra Trondheim til Narvik via Sverige, vanskelighetene med de norske båtene i Göteborg, de såkalte «kvarstadsbåter», og meget annet.

17. MAI 1940 var der norsk gudstjeneste i Kungsholmskirken i Stockholm. Krigen i Norge gikk dårlig, og skjönt våre gutter holdt seigt imot, lå det i luften at de ikke kunne greie seg lenge. Ingen som var til stede vil glemme det øyeblikk da vårt norske splittflagg — det flagg som guttene kjempet under — ble båret opp midtgangen under preludium fra orglet og plaseret ved alteret. Aldri har vel «Gud signe vårt dyre fedreland» og «Ja vi elsker» vært følt så gripende som ved denne gudstjeneste. Og aldri blitt sunget så dårlig. Det var ikke mange som greide å synge. Det er ikke riktig at den svenske regjering forbød nordmennene å feire 17. mai, slik som det har vært nevnt i en av de mange bøker om krigsårene. Vi holdt denne gudstjenesten; ingen var opplagt til noen fest om aftenen.

8. juni 1940 kom den bitre stund, da Legasjonen måtte overbringe den tyske legasjon general Ruges erklæring om at han hadde ordre om å innstille fiendtlighetene og ønsket å komme i forbindelse med den tyske overkommando i Oslo. En embedsmann i det svenske Utenriksdepartement påtok seg å formidle meddelelsen, — vi orket ikke å gå til tyskerne.

Mens kampene pågikk i Norge forsøkte jeg gang på gang å få eksport- eller transit-tillatelse for våpen og ammunisjon og forsyninger til vår hær, men forgyves.

DER er to slags eksport og transit: Den ene er den militært organiserte transport; den er forbudt over nøytralt territorium. Den annen er transit over (og eksport fra) en nøytral stat til en krigførende på kommersiell basis. Det har en nøytral stat rett til å tillate, selv om det gjelder våpen og ammunisjon; men staten er ikke forpliktet til å tillate det. Det var denne siste art transit og eksport som vi ønsket, men som Sverige ikke tillot. Den svenske regjering holdt steilt på at hverken eksport eller transit kunne tillates noen av de krigførende parter, så lenge kampene i Norge pågikk. Senere tillot imidlertid Sverige tyskerne ikke bare transit på kom-

mersiell basis, men også transit fra hovedkvarteret i Tyskland til oppsatte militære avdelinger i Norge og fra tyske militære avdelinger i Syd-Norge til avdelingene i Nord-Norge, — en transit som etter vår oppfatning var i strid med Haagkonvensjonene.

Der er redegjort utførlig for denne sak i den norske og de to svenske hvitbøker.

Hele tiden presset tyskerne på for å få svenskene til å stenge den norske legasjon. Dette begynte allerede sommeren 1940; — Norge var, sa tyskerne, okkupert og hadde ingen regjering; det var derfor tyskernes sak å representere Norge i utlandet.

SVENSKENE avviste kravene gang på gang; men tyskerne kom stadig tilbake til dette at Norge ikke hadde bruk for noen legasjon, og at den legasjon som vi holdt i Stockholm, var en «spion- og propagandacentral». Det var forsåvidt sant, som vi stadig hadde forbindelse med Norge og selvfølgelig rapporterte til London alt det vi kunne få vite om quislingenes og tyskernes planer, fremferd og foretagender. Og propaganda var det en selvfølge at vi drev; — det var jo Pressekontorets oppgave, og det tok seg meget energisk av saken.

Vi hadde daglig forbindelse med

de forskjellige kretser rundt om i Norge, bl. a. med lederne for hjemmefronten. Rapporter og uttalelser, spørsmål og svar, innsruksler og paroler gikk frem og tilbake mellom hjemmefrontens ledelse og regjeringen; men det var bare 4 personer på legasjonen som visste om denne forbindelsen. Det lykkedes oss å holde den hemmelig, — så hemmelig at legasjonen ble beskyldt for å stå fiendtlig overfor det «illegale» arbeid. Var denne forbindelse blitt oppdaget, ville ikke bare legasjonens skjebne vært beseglet, men hjemmefrontens ledende menn vært i livsfare. Dette var bare en enkelt av de forbindelseslinjer på Norge som vi opprettholdt. Forbindelsene med Norge og arbeidet med å underrette regjeringen ble etterhånden utvidet og fortsatte under hele krigen. Praktisk talt alle legasjonens kontorer hadde sine «kontakter» i Norge og «ruter» til Norge. Noen ble jo oppdaget, men stort sett gikk det bra, takket være de modige og snarrådige menn som utførte kurértjenesten.

Det tyske presset varte i over 3 år, og var så sterkt, at legasjonens eksistens i lang tid hang i en tråd.

Men der går en nemesis igjenom livet: Det ble den tyske legasjon, og ikke den norske, som ble stengt. Det skjedde 7. mai 1945, og

114594